

ज्ञानफलमाह नैवेति धर्माधर्मशून्यः पूर्वोपचितप्रारब्धकर्मतस्यहायकःयापकः धातुक्षयेणशरीरारंभकंभूतविनाशेनैवप्रशांतःअत्यंतसमुच्छिन्नआत्माचित्तंयस्यसः अतएवनिर्द्वंद्वःअद्वैतः यत्रत्वस्यसर्वमा
लैवाभूत्तत्केनकंपश्येदितिश्रुतेः ॥ ७ ॥ अकर्मवान्संन्यासी ॥ ८ ॥ ९ ॥ अगंधगंधादिहीनंचिन्मात्रं ॥ १० ॥ पंचभूतगुणैर्हीनमितिस्थूलनिरासः अमूर्त्तिमदितिसूक्ष्मस्य अहेतुकमितिकारणस्य अतएव
अगुणं गुणभोक्तृपूर्वैस्त्रिभिरूपैः गुणाविषयादयः ॥ ११ ॥ १२ ॥ एवंध्यानजसंस्कारैर्बाह्यसंस्कारानश्यंति तज्जःसंस्कारोन्मसंस्कारप्रतिबंधीतियोगसूत्रादित्याह सर्वसंस्कारेति ॥ १३ ॥ १४ ॥ अतःप

नैवधर्मीनचाधर्मीपूर्वोपचितहायकः ॥ धातुक्षयप्रशांतात्मानिर्द्वंद्वःसविमुच्यते ॥ ७ ॥ अकर्मवान्विकांक्षश्चपश्येज्जगदशाश्वतं ॥ अश्वत्यसदृशंनित्यंजन्ममृ
त्युजरायुतं ॥ ८ ॥ वैराग्यबुद्धिःसततमात्मदोषव्यपेक्षकः ॥ आत्मबंधविनिर्मांसकरोत्यचिरादिव ॥ ९ ॥ अगंधमरसस्पर्शमशब्दमपरिग्रहं ॥ अरूपमनभिज्ञेयं
ह्वात्मानंविमुच्यते ॥ १० ॥ पंचभूतगुणैर्हीनममूर्त्तिमदहेतुकं ॥ अगुणंगुणभोक्तारंयःपश्यतिसमुच्यते ॥ ११ ॥ विहायसर्वसंकल्पान्बुद्ध्याशारीरमानसान् ॥
शनैर्निर्वाणमाप्नोतिनिर्दिधनइवानलः ॥ १२ ॥ सर्वसंस्कारनिर्मुक्तोनिर्द्वंद्वोनिष्परिग्रहः ॥ तपसाइंद्रियग्रामंयश्चरेन्मुक्तएवसः ॥ १३ ॥ विमुक्तःसर्वसंस्कारै
स्ततोब्रह्मसनातनं ॥ परमाप्नोतिसंशांतमचलंनित्यमक्षरं ॥ १४ ॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामियोगशास्त्रमनुत्तमं ॥ युंजतःसिद्धमात्मानंयथापश्यंतियोगिनः ॥ १५ ॥
तस्योपदेशंवक्ष्यामियथावत्तन्निबोधमे ॥ यैर्द्वारैश्चारयन्नित्यंपश्यत्यात्मानमात्मनि ॥ १६ ॥ इन्द्रियाणितुसंस्तृत्यमनआत्मनिधारयेत् ॥ तीव्रंतत्त्वातपःपूर्वमो
क्षयोगंसमाचरेत् ॥ १७ ॥ तपस्वीसततंयुक्तोयोगशास्त्रमथाचरेत् ॥ मनीषीमनसाविप्रःपश्यन्नात्मानमात्मनि ॥ १८ ॥ सचेच्छक्नोत्ययंसाधुर्योक्तुमात्मानमा
त्मनि ॥ ततएकांतशीलःसपश्यत्यात्मानमात्मनि ॥ १९ ॥ संयतःसततंयुक्तआत्मवान्विजितेन्द्रियः ॥ तथायआत्मनात्मानंसंप्रयुक्तःप्रपश्यति ॥ २० ॥ यथाहि
पुरुषःस्वप्नेदृष्ट्वापश्यत्यसाविति ॥ तथारूपमिवात्मानंसाधुयुक्तःप्रपश्यति ॥ २१ ॥ इषीकांचयथामुंजात्कश्चिन्निष्कृष्यदर्शयेत् ॥ योगीनिष्कृष्यचात्मानंतथा
पश्यतिदेहतः ॥ २२ ॥

रंप्रवक्ष्यामीतिसंक्षेपोक्त्यनंतरंविस्तरेणवक्ष्यामि युंजतःध्यायतःसिद्धंआविद्यकभांतिनिवृत्तौस्वतःसिद्धंनतुकीटभ्रमरन्यायेनध्यानसाध्यं ॥ १५ ॥ यैर्द्वारैःचि
त्तनिपहोपायैःआत्मानंचित्तंआत्मनिदेहेचारयन्अंतर्मुखंकुर्वन् नित्यंआद्यंतशून्यंवस्तुपश्यतितानिनिबोधेतिपूर्वेणान्वयः ॥ १६ ॥ संस्तृत्यस्वस्वविषयेभ्यःप्रत्यावर्त्य आत्मनिक्षेत्रज्ञे एतच्चतपआख्यस्वधर्मा
नुष्ठानेनयुद्धेचेतस्येवभवतीत्याह तीव्रमिति ॥ १७ ॥ एतदेवान्वयव्यतिरेकाभ्यांद्रव्यति तपस्वीत्यादिना ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ यथाहीति यथास्वमेस्थूलदेहासंगेनस्थितःसन्कंचिददृष्टचरंपुरुषंपश्य
ति जखेवअनिरुद्धं प्रबुद्धश्चपुनस्तंदृष्ट्वासोयमितिप्रत्यभिजानाति तथात्मानंविश्वरूपंसमाधौदृष्ट्वाव्युत्थानेपिबिभ्रमात्मत्वेनैवपश्यतीत्यर्थः ॥ २१ ॥ तंस्वाच्छरीरात्पदहेन्मुंजादिवैषीकाधैर्येणेतिदेहासंगेन
देहासंगेनैवपश्यतीति ॥ २२ ॥